

Секція: Фінанси, деньги и кредит

СТРІЛЕЦЬ ВІКТОРІЯ ЮРІЙВНА

к.е.н., доцент кафедри фінансів та банківської справи

Полтавський університет економіки і торгівлі

М. Полтава, Україна

МІЖРЕГІОНАЛЬНІ ПОРІВНЯННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

Наразі державна підтримка малого підприємництва є недостатньо ефективною, зокрема через централізованість проведених заходів. Вважаємо, що необхідно більше уваги приділяти вирішенню питання фінансового забезпечення функціонування і розвитку підприємств малого бізнесу саме на регіональному рівні. Основним важелем, за допомогою якого регіони можуть впливати на підприємницькій клімат, відповідно до Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», є розробка, ухвалення та реалізація регіональних програм розвитку підприємництва, базою для яких служить Національна програма сприяння розвитку малого підприємництва [7].

Для аналізу і оцінки ефективності тих або інших підходів і методів, вживаних в регіональних програмах, корисне проведення міжрегіональних порівнянь об'єктивно наявних результатів, досягнутих в регіонах і зафіксованих в рамках системи державних статистичних спостережень [2].

В Україні для порівняння рівня регіонального розвитку підприємств малого бізнесу в основному використовуються методики Кабінету міністрів України та проводиться аналіз на основі застосування одного або декількох оціночних показників.

Безумовно існують аналітичні дослідження, які пропонують більш детальну картину розвитку малого підприємництва України. До них можна віднести: 1. Щорічне дослідження бізнес-середовища в Україні [1]; 2. Аналітичні матеріали Державного комітету статистики України; 3.

Дослідження окремих громадських організацій [6; 3]. 4. Дослідження Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва [4].

Проте більшість цих досліджень, на нашу думку, спрямовані на відображення оптимістичного стану фінансового забезпечення малого підприємництва, оскільки результати діяльності безпосередньо мають залежати від заходів підтримки даних установ та організацій. Це в свою чергу не дозволяє адекватно оцінити та порівняти позиції регіонів. Тому питання про вдосконалення науково-методичної бази для проведення міжрегіонального порівняння стану сектора малого бізнесу залишається актуальним.

Для вирішення проблеми пропонуємо скористатися методикою кластеризації. На даному етапі розвитку економіки України кластери можуть виступити ефективним інструментом інтенсифікації розвитку вітчизняного підприємництва і посилення ринкових позицій окремих економічних суб'єктів [8].

В країнах Європи формуванню кластерів надається відповідна державна підтримка шляхом реалізації різноманітних стратегій, зокрема: стратегії підприємництва, регіональної стратегії, промислової стратегії. Зарубіжний досвід показує, що політика кластеризації у вигляді реалізації окремих стратегій набуває дедалі більшого поширення. Програма «кластерна ініціатива», що визначається як організована спроба підвищити темпи приросту і конкурентоспроможності суб'єктів підприємництва, які формують кластер у певному регіоні, поширені у світовій практиці.

У зв'язку з цим особливу увагу, на нашу думку, слід приділити питанням створення та стимулювання «кластерного розвитку». На нашу думку, при формуванні кластерів підприємств малого бізнесу доцільно використовувати методику рейтингової оцінки.

Рейтингову оцінку ефективності фінансового забезпечення підприємств малого бізнесу необхідно проводити за основними її індикаторами. Разом з тим, відмінність у розвитку територій, різна їх площа, чисельність наявного населення та існуючі ресурси не дають змоги здійснити рейтингову оцінку за абсолютними показниками. Тому ми вважаємо за доцільне використовувати часткові показники фінансового забезпечення діяльності підприємств малого бізнесу, які можуть бути розраховані відповідно до особливостей того чи іншого району. Так, для рейтингової оцінки ефективності фінансового забезпечення підприємств малого бізнесу ми пропонуємо використати наступні показники: кількість малих підприємств у розрахунку на 1000 мешканців; частка зайнятих на малих підприємствах працівників від загальної чисельності населення; обсяг реалізованої продукції у розрахунку на одного мешканця; фінансовий результат у розрахунку на одного мешканця; плановий показник затверджених бюджетних коштів на виконання регіональної програми в обласних бюджетах у розрахунку на одного мешканця.

На основі застосування методу групування до отриманих даних за 2015 рік було згруповано адміністративно-територіальні одиниці у 3 кластери:

- 1) із високим рівнем ефективності фінансового забезпечення підприємств малого бізнесу;
- 2) із середнім рівнем ефективності фінансового забезпечення підприємств малого бізнесу;
- 3) із низьким рівнем фінансового забезпечення підприємств малого бізнесу.

Групування дало наступні результати: більша частина регіонів (48,15%) характеризується середнім рівнем ефективності фінансового забезпечення підприємств малого бізнесу. Сюди віднесені такі області як: Автономна Республіка Крим; Вінницька область; Дніпропетровська

область; Донецька область; Житомирська область; Запорізька область; Київська область; Львівська область; Полтавська область; Херсонська область; Хмельницька область; Черкаська область; Чернігівська область.

Стосовно кластеру з високим рівнем, то його питома вага у загальній кількості складає 22,22%. Цей кластер є найменшим і включає наступні адміністративно-територіальні одиниці: Кіровоградська область; Миколаївська область; Одеська область; Харківська область; м Київ; м Севастополь.

Вагому роль має кластер областей з низьким рівнем ефективності фінансового забезпечення підприємств малого бізнесу. До них належать Волинська область; Закарпатська область; Івано-Франківська область; Луганська область; Рівненська область; Сумська область; Тернопільська область; Чернівецька область.

Поділ території на кластери дасть можливість впроваджувати конкретні заходи для сприяння економічного розвитку груп. Так, для кожного кластеру доцільно створити свою стратегію розвитку, яка б включала: визначення умов створення сприятливого середовища для започаткування і ведення бізнесу; активізацію фінансово-кредитної та інвестиційної підтримки; надання консультаційних послуг суб'єктам господарювання з питань змін у законодавстві; створення й розвиток суб'єктів інфраструктури.

Отже, на нашу думку, з метою підвищення ефективності фінансового забезпечення малого підприємництва в Україні доцільно реалізувати зазначені заходи, які є логічно обґрунтованими. Вони повинні бути вжиті урядом у процесі проведення державної регуляторної політики в межах реалізації заходів Національної та Регіональних програм сприяння розвитку малого підприємництва в Україні. В цілому, кластеризація регіонів дасть змогу визначити стратегію розвитку малого бізнесу регіону в цілому і сприятиме підвищенню добробуту населення території.

Література:

1. Бізнес-середовище в Україні. Міжнародна Фінансова Корпорація [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ifc.org/> - Назва з екрана. – Дата перегляду: 29.11.2016.
2. Домбровський В.С. Міжрегіональне порівняння розвитку малого підприємництва на Україні [Електронний ресурс] В.С. Домбровський, О.М. Дутченко, М.М. Рубан. - Режим доступу: http://uabs.edu.ua/images/stories/docs/K_TPE/Dutchenko_4.pdf.-Назва з екрана. – Дата перегляду: 29.11.2016.
3. Інститут свобод бізнесу [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://ibf.com.ua>.- Назва з екрана. – Дата перегляду: 29.11.2016.
4. Інформація веб-сайту Державної регуляторної служби [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua>. - Назва з екрана. – Дата перегляду: 29.11.2016.
5. Інформація з Веб-сайту Державного комітету статистики України [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.- Назва з екрана. – Дата перегляду: 29.11.2016.
6. Національна платформа малого та середнього бізнесу [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://platforma-msb.org>. - Назва з екрана. – Дата перегляду: 29.11.2016.
7. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 року № 4618-VI / Відомості Верховної Ради. – 2000. - №51-52. – С.447.
8. Череп А.В. Роль державних органів влади у формуванні кластерів та їх вплив на розвиток регіонів / А.В. Череп, Н.М. Коваленко // Научно-технический сборник.-2010.- №94.-146-153.